

Brüssel, 17. oktoober 2023
(OR. en)

14285/23

CLIMA 483
ENV 1139
ONU 80
DEVGEN 182
ECOFIN 1054
ENER 551
FORETS 155
MAR 126
AVIATION 192

MENETLUSE TULEMUS

Saatja: Nõukogu peasekretariaat

Saaja: Delegatsioonid

Eelmise dok nr: 13842/23

Teema: Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kliimamuutuste raamkonventsiooni (UNFCCC) osaliste konverentsi 28. istungjärgu (COP28) (Dubai, 30. november – 12. detsember 2023) ettevalmistamine
– Nõukogu järelused

Delegatsioonidele edastatakse lisas 16. oktoobril 2023 toimunud nõukogu 3973. istungil heaks kiidetud nõukogu järelused eespool nimetatud teemal.

**Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kliimamuutuste raamkonventsiooni (UNFCCC) osaliste
konverentsi 28. istungjärgu (COP28) (Dubai, 30. november – 12. detsember 2023)
ettevalmistamine**

– Nõukogu järeldused –

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU

KLIIMAMEETMETE KIIRELOOMULISUS

1. VÄLJENDAB SÜGAVAT MURET, et kliimamuutuste täheldatud mõju alates põuast kuni üleujutuste, metsa- ja maastikupõlengute ning kuumalaineteni suureneb jätkuvalt kogu maailmas ning rekordeid purustavad äärmuslikud nähtused mõjutavad kõikide mandrite kogukondi, kuna kasvuhoonegaaside heite tase on enneolematult kõrge; lisaks TUNNISTAB murega kasvavat mõju eriti haavatavatele piirkondadele, nagu näiteks ranniku- ja mägipiirkonnad ning polaarpiirkonnad; sellega seoses RÕHUTAB tungivat vajadust tugevdada ülemaailmset reageerimist kliimakriisile, intensiivistades märkimisväärselt kõigi riikide ülemaailmset kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamist ja kohanemismeetmeid ning kestlikku arengut, mis on ainus viis kliimamuutustega võitlemiseks ning parema elatustaseme ja heaolu tagamiseks inimestele kogu maailmas, kaitstes samal ajal loodust ja ökosüsteeme;
2. PEAB TERVITATAVAKS valitsustevahelise kliimamuutuste eksperdirühma (IPCC) kuuenda hindamisaruande kokkuvõtva aruande vastuvõtmist ja KORDAB oma tugevat tunnustust IPCC poolt kuuenda hindamistsükli raames tehtud tööle ning RÕHUTAB, et selle hinnangud võimalikele lahendustele on poliitiliselt asjakohased;

3. TULETAB murega MEELDE kõnealuse kokkuvõtva aruande peamisi järeldusi, sealhulgas seda, et i) inimtekkelistest heitkogustest tingitud kliimasüsteemi muutuste ulatus on inimkonna ajaloos enneolematu, ii) inimtegevusest tingitud kliimamuutused suurendavad äärmuslike ilmastikunähtuste sagedust, võimsust, ruumilist ulatust ja kestust kõigis piirkondades üle kogu maailma, iii) vaatamata edusammudele kohanemise planeerimisel ja rakendamisel on kohanemisel ilmnenud puudujääke ja piiranguid, ning iv) praegu ei ole riiklikult kindlaksmääratud panused kokku kaugeltki piisavad, et hoida 1,5 °C piir 21. sajandi jooksul saavutataval tasemel, rõhutades samas, et teostatavad, tõhusad ja odavad kohanemis- ja leevendamisevõimalused on juba olemas;
4. VÕTAB suure murega TEADMISEKS Maailma Meteoroloogiaorganisatsiooni viimase aruande „Global Annual to Decadal Climate Update“ järeldused, mille kohaselt on õhutemperatuurid maailmas järgmise viie aasta jooksul rekordtasemel, hinnates 66%-le tõenäosust, et maailma keskmine õhutemperatuur aastatel 2023–2027 on vähemalt ühe aasta jooksul üle 1,5 °C võrreldes industriaalühiskonna eelse tasemega;
5. RÕHUTAB, et kliimamuutused on osa kolmest meie planeeti ohustavast üksteist võimendavast kriisist, hõlmates ka elurikkuse vähenemist ja reostust; KUTSUB ÜLES leidma lahendusi, sealhulgas looduspõhiseid lahendusi, mis võimaldavad tegeleda korraga mitme kriisiga;
6. sellega seoses KUTSUB TUNGIVALT ÜLES suurendama sellel kriitilisel kümnendil üleilmseid meetmeid ja ambitsioone kooskõlas IPCC aruannetega: selleks et soojenemine piirduks 1,5 °C-ga, on vaja, et kasvuhoonegaaside heitkoguste kasv peatuks enne 2025. aastat ja et neid heitkoguseid vähendataks 2030. aastaks 43% ja 2035. aastaks 60% võrreldes 2019. aasta tasemega;

7. KINNITAB TAAS, et mõistab kõige karmimalt hukka Venemaa agressioonisõja Ukraina vastu, mis rikub rängalt rahvusvahelist õigust ning põhjustab tohutuid inimohvreid ja kahjulikke tervisemõjusid, sealhulgas tsiviilisikutele, ning ka vahetut kahju loodusele ja pikaajalist keskkonnaseisundi halvenemist, toob kaasa tuumaohutusega seotud riske ning tekitab viivitusi hädavajalikes kliimamuutuste valdkonna meetmetes; RÕHUTAB, et lisaks ülemaailmse julgeoleku ja stabiilsuse õõnestamisele, on sellel sõjal tõsised negatiivsed kõrvalmõjud energiajulgeolekule ja toiduga kindlustatusele, eriti maailma lõunaosas, ning rahvusvaheline üldsus peab sellega kiiresti ja otsustavalt tegelema;

MEETMETE, AMBITSIOONIDE, VÕIMALUSTE JA TOETUSE TÕHUSTAMINE

8. RÕHUTAB enne ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi 28. istungjärku (COP28), et rahvusvaheline tegevus tugeva reeglitel põhineva mitmepoolsuse kaudu on väga oluline, et saavutada edukaid tulemusi kliimamuutuste kui globaalse probleemiga tegelemisel;
9. TOONITAB võimalusi, mida kliimameetmed pakuvad mitte ainult planeedi ja maailmamajanduse jaoks, sealhulgas investeerimis- ja rahastamisvõimaluste, konkurentsivõime, innovatsiooni, töökohtade loomise ja majanduskasvu seisukohast, vaid ka inimestele parema elatustaseme, tervise, inimväärsede töökohtade, kestlike toidusüsteemide ja taskukohaste energiahindade kujul;

10. TUNNISTAB, et osalised peaksid kliimamuutuste ohjamise meetmete võtmisel järgima, edendama ja arvestama kohustusi, mis neil on seoses inimõigustega, õigusega tervisele, õigusega puhtale, tervislikule ja kestlikule keskkonnale, põlisrahvaste õigustega, nagu need on sätestatud põlisrahvaste õiguste ÜRO deklaratsioonis, kohalike kogukondade, ümberasujate, laste ja noorte, puuetega inimeste ning haavatavas olukorras olevate õigustega, samuti seoses soolise võrdõiguslikkuse, naiste ja tütarlaste osatähtsuse suurendamise ja eri põlvkondade võrdse kohtlemisega; RÕHUTAB, et avalik ja kaasav osalemine, kaasatus ja juurdepääs teabele, sealhulgas kodanikuühiskonna ja eri sidusrühmade puhul, on keskse tähtsusega sotsiaalse õigluse, võrdsuse ja kaasatuse edendamiseks ülemaailmses üleminekus kliimaneutraalsusele; KORDAB, et EL on jätkuvalt pühendunud nendele väärtustele; sellega seoses TUNNUSTAB tööd, mida inimõiguste edendamise ja kaitse eriraportöör on kliimamuutuste kontekstis teinud;
11. TOONITAB, et IPCC aruannete kohaselt pole riiklikult kindlaksmääratud panused ning nende ajakohastamine ja rakendamine jätkuvalt kaugeltki piisavad, et 1,5 °C eesmärk oleks endiselt saavutatav, ning RÕHUTAB tõsise murega, et ülemaailmseid eesmärke tuleb kooskõlas Pariisi kokkuleppega märkimisväärselt suurendada;
12. TULETAB MEELDE, et kõiki osalisi on kutsutud oma riiklikult kindlaksmääratud panuste 2030. aasta eesmärke uuesti läbi vaatama ja tugevdama ning avaldama või ajakohastama oma pikaajalisi arengustrateegiaid kasvuhoonegaaside heite madala taseme saavutamiseks, et viia need kooskõlla Pariisi kokkuleppe temperatuurieesmärgiga aegsasti enne COP28t. Need strateegiad peaksid hõlmama kõiki kasvuhoonegaaside heiteid ja sektoreid ning nende rakendamist toetama konkreetsed poliitikasuunad ja meetmed;

13. Sellega seoses TUNNISTAB, et kõigil suurtel majandusjõududel on otsustav roll ülemaailmse temperatuuri tõusu piiramisel sel kriitilisel kümnendil ja järgnevatel aastakümnetel, ning RÕHUTAB, et kõik suured majandusjõud oleksid pärast Pariisi kokkuleppe vastuvõtmist pidanud märkimisväärselt suurendama oma riiklikult kindlaksmääratud panuste ambitsioonikust, olema juba peatanud oma kasvuhoonegaaside heitkoguste kasvu või märkinud, et teevad seda hiljemalt 2025. aastal, lisama oma riiklikult kindlaksmääratud panustesse kogu majandust hõlmavad absoluutsed vähendamiseesmärgid, mis hõlmavad kõiki kasvuhoonegaase; RÕHUTAB samuti, et suured majandusjõud oleksid pidanud esitama või ajakohastama oma pikaajalised strateegiad, sealhulgas eesmärgi saavutada kasvuhoonegaaside netonullheide võimalikult kiiresti ja hiljemalt 2050. aastaks kooskõlas oma ajakohastatud riiklikult kindlaksmääratud panustega ja hoides samal ajal 1,5 °C eesmärgi saavutatavana;
14. TOONITAB, et üleminek kliimanetraalsele majandusele kooskõlas 1,5 °C eesmärgiga nõuab sellise fossiilkütuste kasutamise, mille puhul ei rakendata kasvuhoonegaase oluliselt vähendavat tehnoloogiat, ülemaailmset järkjärgulist lõpetamist ja nende tarbimise kasvu peatumist juba käesoleval kümnendil, et saavutada vajalik leevendamine, nagu on märkinud IPCC; RÕHUTAB sellega seoses, kui oluline on, et energiasektor oleks valdavalt fossiilkütustest vaba aegsasti enne 2050. aastat, ning seda, kui oluline on seada eesmärgiks saavutada 2030. aastatel ülemaailmse energiasüsteemi täielik või valdav dekarboniseeritus, välistades uued söeküttel töötavad energiatootmisrajatised, kuna kulutõhusad heitevabad meetmed on selles sektoris juba laialdaselt kättesaadavad, tuues mitmesugust kasu muu hulgas kestlikule arengule, inimeste tervisele ja õhukvaliteedile, töökohtade loomisele ja energiajulgeolekule; RÕHUTAB samuti, et heite vähendamise tehnoloogiad, mis ei kahjusta märkimisväärselt keskkonda, on piiratud ulatusega ja neid tuleb kasutada peamiselt selliste sektorite heitkoguste vähendamiseks, mille heidet on raske vähendada, ning et eemaldamistehnoloogiad peavad panustama ülemaailmsesse negatiivsesse heitesse, ning RÕHUTAB, et neid ei tohiks kasutada kliimameetmete edasilükkamiseks sektorites, kus on olemas teostatavad, tõhusad ja kulutõhusad leevendusalternatiivid, eelkõige praegusel kriitilisel kümnendil; KUTSUB ÜLES võimalikult kiiresti järk-järgult kaotama fossiilkütuste toetused, mis ei lahenda energiaostuvõimetust ega aita kaasa õiglasele üleminekule;

15. JULGUSTAB töötama selle nimel, et leppida kokku ülemaailmsed 2030. aasta 1,5 °C eesmärgiga sobivad eesmärgid ja sihid energiatõhususe kiireks suurendamiseks ja taastuvenergia kasutuselevõtu kiirendamiseks; seetõttu KUTSUB ÜLES võtma ülemaailmseid meetmeid, mille eesmärk on kolmekordistada ülesseatud taastuvenergia võimsus 11 TW-ni ja kahekordistada energiatõhususe parandamise määra 2030. aastaks, võttes samas arvesse iga riigi energiaallikate jaotust. Need eesmärgid peavad käima käsikäes energiasäästuga ning fossiilkütustel põhineva energia tootmise ja tarbimise järkjärgulise lõpetamisega, millekohane otsus tuleb vastu võtta COP28-l, ning samal ajal tuleb teha koostööd arenguriikidega, sealhulgas suurendades suutlikkust ning pakkudes kõigist allikatest tehnilist ja rahalist abi, et lahendada probleeme ja tagada kõnealuse üleminekuga seotud kasu teostumine, kaasa arvatud energia kättesaadavuse ja kindluse seisukohast;
16. TOONITAB IPCC kuuenda hindamistsükli järeldusi, et vajalike energiaga seotud leevendusmeetmetega peaksid kaasnema materjalidega seotud meetmed, nagu materjalitõhusus ja ringmajandus;
17. PEAB TERVITATAVAKS paketi „Eesmärk 55“ kaudu kavandatud vajaliku õigusraamistiku oluliste elementide suhtes saavutatud kokkulepet, mis võimaldab Euroopa Liidul rakendada oma riiklikult kindlaksmääratud panuseid ja vähendada kasvuhoonegaaside netoheidet 2030. aastaks vähemalt 55% võrreldes 1990. aasta tasemega, saavutada hiljemalt 2050. aastaks kliimaneutraalsus ning võtta pärast seda eesmärgiks negatiivsete heitkoguste saavutamine; MÄRGIB, et komisjoni hinnangul võib paketi „Eesmärk 55“ õigusraamistik selle täieliku rakendamise korral võimaldada ELil ja selle liikmesriikidel isegi ületada ELi eesmärki saavutada liidus 2030. aastaks 1990. aasta tasemega võrreldes kasvuhoonegaaside heite vähemalt 55% netovähendamine;
18. PEAB TERVITATAVAKS ÜRO kliimamuutuste raamkonventsioonile esitatud Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide riiklikult kindlaksmääratud panuste ajakohastatud versiooni, mis kajastab paketi „Eesmärk 55“ põhielemente teabes, mis on vajalik selguse, läbipaistvuse ja mõistetavuse jaoks, kooskõlas COP26-l ja COP27-l vastu võetud otsustega käsitleda praegusel kümnendil tegutsemise kiireloomulisust;

19. MÄRGIB, et EL seab oma järgmise kliimaeesmärgi kooskõlas Euroopa kliimamäärusega; TULETAB MEELDE, et selleks esitab Euroopa Komisjon hiljemalt kuue kuu jooksul pärast esimest ülemaailmset kokkuvõtet vajaduse korral seadusandliku ettepaneku, mis põhineb üksikasjalikul mõjuhinnangul;
20. TUNNISTAB, et kõigi osaliste jaoks on üha olulisem suurendada kohanemisvõimet, kasvatada vastupanuvõimet ja vähendada haavatavust kliimamuutuste suhtes, ning RÕHUTAB terviklike, kaasavate ja tõhusalt rakendatud riiklike kohanemisstrateegiate ja -kavade keskset rolli;
21. RÕHUTAB, et EL ja selle liikmesriigid teevad üha suuremaid jõupingutusi, et ennetada kliimamuutustest tulenevaid riske nii kodu- kui ka välismaal, mis kajastub kõigi liikmesriikide kohanemisstrateegiate ja -kavade koostamises ja rakendamises, integreerides kliimamuutustega kohanemise ELi asjakohastesse poliitikavaldkondadesse ning Euroopa kliimamuutustega kohanemise missiooni toetamisse ja ELi kliimamuutustega kohanemise strateegia rakendamisse; JÄÄB OOTAMA Euroopa kliimariskide hindamist, mis toetab kliimamuutustega kohanemisega seotud poliitiliste prioriteetide kindlaksmääramist Euroopas ja poliitika väljatöötamist kliimatundlikes sektorites;
22. KORDAB TAAS ELi kohanemisstrateegia rahvusvahelise mõõtme tähtsust, rõhutades ELi toetust rahvusvahelisele kliimamuutustele vastupanuvõimele ja nendeks valmisolekule, poliitikameetmete ja stiimulite väljatöötamisele kliimamuutustele vastupanuvõimeliste investeeringute edendamiseks ning sihipäraselt toetust partnerriikidele, eelkõige tegevustele, mis toetavad kohanemispoliitika tsükli eri etappide rakendamist (riskihindamine, kavandamine, rakendamine, seire, hindamine ja õppimine);
23. KUTSUB kõiki osalisi ÜLES tegema suuremaid jõupingutusi, et integreerida kliimamuutustega kohanemine ja vastupanuvõime asjakohastesse ja olemasolevatesse poliitikavaldkondadesse, programmidesse ja tegevustesse kõigis asjaomastes sektorites, kuna need jõupingutused on kliimamuutustest tulenevate ohtude vastu võitlemisel üliolulised;

24. TOONITAB, et ülemaailmse keskmise temperatuuri tõusu hoidmine 1,5 °C piires on oluline, et vältida, minimeerida ja käsitleda kliimamuutuste kahjuliku mõjuga seotud kahjusid tulevikus;
25. TOONITAB, et ühestainsast reageerimisviisist ei piisa, et vältida, minimeerida ja käsitleda kliimamuutuste kahjuliku mõjuga seotud kahju ja kahjustusi; sellega seoses MÄRGIB, et paljud riigid, institutsioonid ja sidusrühmad on juba kaasatud kahjule ja kahjustustele reageerimise lahenduste rahastamise; TUNNISTAB, et olemasolevat rahastamiskorda tuleb tugevdada, et tõhustada reageerimist kliimamuutuste kahjulikust mõjust tulenevale kahjule ja kahjustustele ning kõrvaldada olemasolevad prioriteetsed puudujäägid, mis on seotud meetmete võtmise ja toetuse pakkumisega reageerimisel kahjule ja kahjustustele; sellega seoses MÄRGIB muu hulgas mitmepoolsete arengupankade ja rahvusvaheliste finantseerimisasutuste, sealhulgas Maailmapanga Grupi, Rahvusvahelise Valuutafondi ja Euroopa Investeerimispanga potentsiaali panustada kahjudele ja kahjustustele reageerimise rahastamiskorda;
26. KORDAB ELi tugevat toetust ÜRO peasekretäri üleskutsele tagada järgmise viie aasta jooksul üldine hõlmatus elupäästvate varajase hoiatamise süsteemidega, sealhulgas kliimaalaste riskide ja varajase hoiatamise süsteemide algatuse (CREWS) toetuse suurendamise ning süsteemse vaatluse rahastamisvahendi (SOFF) kaudu ning algatuse V20/G7 kliimariskide vastu võitlemise algatuse „Global Shield“ kaudu, et suurendada haavatavate inimeste ja riikide kaitset, pakkudes ja hõlbustades märkimisväärselt rohkem ja paremat ettevalmistatud rahastamist katastroofide puhul; PÜHENDUB nende jõupingutuste toetamisele, sealhulgas laiendades kliima- ja katastroofiriskide puhul kasutatavaid finantseerimis- ja kindlustuslahendusi ning muutes nende ülemaailmse ülesehituse süsteemseks, sidusaks ja püsivaks;
27. JÄÄB OOTAMA arutelu kliimamuutustega seotud rahastamist käsitlevate järelduste üle 17. oktoobri 2023. aasta koosolekul;

28. KINNITAB TAAS, et EL ja selle liikmesriigid on kindlalt pühendunud ühisele eesmärgile kaasata kuni 2025. aastani kliimamuutustega seotud rahastamiseks 100 miljardit USA dollarit, pidades silmas sisulisi leevendusmeetmeid ja rakendamise läbipaistvust, EELDAB selle eesmärgi saavutamist 2023. aastal ning KUTSUB kõiki teisi asjaomaseid riike TUNGIVALT ÜLES suurendama oma jõupingutusi selles valdkonnas; KUTSUB kõikide piirkondade kõiki partnereid, kellel on selleks võimalus, sealhulgas valitsusi, rahvusvahelisi finantsasutusi, ÜRO üksusi ja valitsustevahelisi organisatsioone ning muid kahe- ja mitmepoolseid institutsioone, sealhulgas valitsusväliseid organisatsioone ja erasektoris tegutsejaid, ÜLES pakkuma kliimameetmetele tõhustatud ja täiendavat toetust, sealhulgas reageerimisel kahjudele ja kahjustustele, ning tegema kindlaks uusi ja uuenduslikke rahastamisallikaid, sealhulgas fossiilkütuste sektoris, et toetada kõige haavatavamaid riike kliimamuutuste leevendamisel ja kliimamuutuste suhtes vastupanuvõime suurendamisel;
29. TERVITAB uue ülemaailmse rahastamispakti tippkohtumise tulemusi, mis aitavad ajakohastada rahvusvahelist rahastamissüsteemi ja võtta kasutusele täiendavaid rahalisi vahendeid, et võidelda vaesuse vastu ning paremini lahendada ülemaailmseid kliima- ja elurikkusega seotud probleeme; VÕTAB TEADMISEKS Rohelise Kliimafondi vahendite täiendamise konverentsi tulemused;

OODATAVAD TULEMUSED DUBAIS

30. RÕHUTAB, kui oluline on koostada COP28-l Dubais edukalt esimene ülemaailmne kokkuvõtte, mis on Pariisi kokkuleppe eesmärkide tsükli tugisammas, ning jõuda ambitsioonikate ja tulevikku suunatud tulemusteni kliimamuutustele vastupanuvõimelise ja kestliku arengu valdkonnas, et säiliks võimalus saavutada globaalse soojenemise piirdumine 1,5 °C-ga, hõlmates konkreetseid soovitusi tõhustatud, tasakaalustatud, koheste, ümberkujundavate ja ambitsioonikate meetmete võtmiseks kliimamuutuste leevendamiseks ja nendega kohanemiseks enne ja pärast 2030. aastat kõigis süsteemides, samuti ülemaailmsete rahavoogude kooskõlla viimiseks Pariisi kokkuleppe eesmärkidega; sellega seoses KUTSUB ÜLES andma osalistele ja mitteosalistest sidusrühmadele esimese ülemaailmse kokkuvõtte tulemustega konkreetseid poliitilisi signaale, mis võivad edendada kohapealseid meetmeid ja tõhustada rahvusvahelist koostööd, ning KUTSUB kõiki osalisi, eelkõige suuri majandusjõude ÜLES valmistama ette ja edastama pikaajalisi strateegiaid, mis sisaldavad eesmärki saavutada kasvuhoonegaaside netonullheide võimalikult kiiresti ja hiljemalt 2050. aastaks, ning järjestikuseid tõhustatud riiklikult kindlaksmääratud panuseid, mis on kooskõlas 1,5 °C eesmärgiga, samuti koondama kogu majandust hõlmavad heitkoguste vähendamise eesmärgi kõikide kasvuhoonegaaside osas; KUTSUB ülemaailmse kokkuvõtte kõrgetasemelist komiteed TUNGIVALT ÜLES andma poliitilist hoogu, et esimese ülemaailmse kokkuvõtte edukas tulemus saavutataks enne viiendat Pariisi kokkuleppe osaliste kohtumisenä toimivat osaliste konverentsi ja selle ajal ning TERVITAB ÜRO peasekretäri kliimaeesmärkide tippkohtumise tulemusi;
31. VÄLJENDAB HEAMEELT kliimamuutuste leevendamise tööprogrammi käivitamise üle, mille eesmärk on praegusel kriitilisel kümnendil kiiresti tõhustada leevendamispüüdlusi ja nende rakendamist, ning õiglase energiasüsteemi ümberkujundamise valimise üle käesoleva aasta teemaks; KUTSUB ÜLES koguma kliimamuutuste leevendamise tööprogrammi abil häid tavaid ja pakkuma toimivaid lahendusi, mis võimaldavad kõigil osalistel vähendada heitkoguseid energeetikasektoris, kus heitkoguste vähendamise potentsiaal on kõige suurem ja mis pakub kulutõhusaimaid meetmeid, olles seega parimal positsioonil, et aidata sel kriitilisel kümnendil kaasa suuremale ambitsioonikusele ja rakendamisele; KUTSUB TUNGIVALT ÜLES kaaluma neid lahendusi iga-aastaselt kõrgetasemelisel ministrite ümarlaval 2030. aasta eelsete eesmärkide teemal, et anda poliitiline tõuge nende rakendamisele riiklikul tasandil, ja võtma neid arvesse riiklikult kindlaksmääratud panustes, et suurendada ülemaailmseid ambitsioone, ning KUTSUB kõiki osalisi ÜLES tegema COP28-l kliimamuutuste leevendamise tööprogrammi kohta märkimisväärse ja ambitsioonika otsuse;

32. Tervitab õiglase ülemineku tööprogrammi kehtestamist Pariisi kokkuleppe eesmärkide saavutamiseks ning Kohustub tegema osalistega konstruktiivset koostööd, et teha otsus selle ulatuse ja ülesehituse kohta, et viies Pariisi kokkuleppe osaliste kohtumisena toimiv osaliste konverents saaks seda kaaluda ja selle vastu võtta; Kutsub Üles looma inimkeskset tööprogrammi, milles kedagi ei jäeta kõrvale ning mis loob koha, kus kõik osalejad ja mitteosalistest sidusrühmad saavad teha koostööd, anda ja koguda teavet õiglase ülemineku kohta ning seega suurendada oma suutlikkust rakendada riigisisest õiglast üleminekut, tuginedes sisukale ja tõhusale sotsiaaldialoogile ning kõigi kaasavale osalemisele;
33. Peab TervitataVaks ülemaailmset kohanemiseesmärki käsitleva Glasgow' – Sharm el Sheikhi tööprogrammi raames toimunud rikastavat dialoogi, mis on hõlbustanud erinevate visioonide jagamist ning parimate tavade ja kogemuste tutvustamist, mis võivad inspireerida selliste üleilmsete meetmete alaste ühiste prioriteetide kindlaksmääramist, mis toetavad ülemaailmse kohanemiseesmärgi rakendamisel ja saavutamisel tehtavaid edusamme; Rõhutab vajadust tagada kaasavad, kohalikul tasandil põhinevad ja osaluspõhised protsessid ning kaitsta kõige vaesemaid ja kõige haavatavamaid kliimamuutuste eest, ning Kordab ELi kindlat pühendumust konstruktiivsele koostööle, et jõuda COP28-l kokkuleppele, loomaks tõhus raamistik, mis teostatavate eesmärkidega tugevdab kohanemispoliitika tsüklit, et suunata ülemaailmse kohanemiseesmärgi saavutamist ja selle saavutamiseks tehtud üldiste edusammude läbivaatamist;
34. Tuletab Meelde, et Glasgow' kliimapaktis kutsutakse arenenud riikidest osalisi tungivalt üles 2025. aastaks vähemalt kahekordistama arenguriikidele kliimamuutustega kohanemiseks ühiselt antavat rahastust võrreldes 2019. aasta tasemega, et saavutada tasakaal kliimamuutuste leevendamiseks ja nendega kohanemiseks antavate suuremate rahaliste vahendite vahel; Toonitab ELi võetud kohustust olla ühiste jõupingutuste esirinnas, et suurendada kliimamuutustega kohanemise rahastamist ja rahaliste vahendite mobiliseerimist, pöörates erilist tähelepanu vaestele ja haavatavatele riikidele ja kogukondadele, eelkõige vähim arenenud riikidele ja väikestele arenevatele saareriikidele;

35. KINNITAB TAAS ELi jätkuvat kavatsust võtta võimalikult kiiresti täies ulatuses kasutusele Santiago võrgustik kliimamuutuste ebasoodsate mõjudega seotud kahju ja kahjustuste ärahoidmiseks, minimeerimiseks ja kõrvaldamiseks, valides viiendal Pariisi kokkuleppe osaliste kohtumisenä toimival osaliste konverentsil võrgustiku sekretariaadi ja nõuandekogu, et veelgi tugevdada ülemaailmset koordineerimist, et hoogustada asjaomaste organisatsioonide, organite, võrgustike ja ekspertide nõudlusest lähtuvat tehnilist abi asjakohaste lähenemisviiside rakendamiseks arengumaades, mis on kliimamuutuste ebasoodsate mõjude suhtes eriti haavatavad;
36. PEAB TERVITATAVAKS ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni sekretariaadi ja üleminekukomitee tööd uue rahastamiskorra, sealhulgas fondi kasutuselevõtmisel, et reageerida kahjudele ja kahjustustele ning maksimeerida toetust olemasoleva rahastamiskorra alusel, reageerimaks kliimamuutuste ebasoodsate mõjudega seotud kahjudele ja kahjustustele; JÄÄB OOTAMA kahjusid ja kahjustusi käsitleva üleminekukomitee soovitude läbivaatamist COP28-l; KORDAB oma võetud kohustust rakendada COP27 otsust uue rahastamiskorra, sealhulgas fondi kohta, et aidata arengumaid, kes on kliimamuutuste ebasoodsate mõjude suhtes eriti haavatavad; RÕHUTAB, et kliimariskide ja haavatavuse hindamisel on oluline vaadata traditsioonilistest näitajatest kaugemale, ning JÄÄB OOTAMA osaliste, asjaomaste organisatsioonide ja sidusrühmade vahelise Glasgow' dialoogi jätkamist; TOONITAB, et uus rahastamiskord, sealhulgas fond, peaks põhinema ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni ja Pariisi kokkuleppe raames ja väljaspool seda praegusel finantsmaastikul tuvastatud prioriteetsetel puudujääkidel, keskenduma arenguriikidele, kes on kliimamuutuste ebasoodsate mõjude suhtes eriti haavatavad, põhinema laial rahastajate baasil ning kaaluma ka koordineeritust, sidusust ja vastastikust täiendavust olemasoleva rahastamiskorraga;

37. JÄÄB OOTAMA arutelude jätkamist kliimameetmete rahastamise uue ühise kvantifitseeritud eesmärgi kehtestamise üle sisuliste leevendusmeetmete ja rakendamise läbipaistvuse kontekstis, millega, võttes samal ajal arvesse arenguriikide vajadusi ja prioriteete, aidatakse mitmesugustest avaliku ja erasektori allikatest pärit ülemaailmsete jõupingutustena kaasa Pariisi kokkuleppe eesmärkide saavutamisele, pidades muu hulgas silmas rahastamisvoogude kooskõlla viimist arenguteega, mis on suunatud vähese kasvuhoonegaaside heite ja kliima muutumisele vastupidava arengu saavutamisele; INNUSTAB eelseisvates tehniliste ekspertide dialoogides ja kõrgetasemelises ministrite dialoogis COP28-l pidama arutelu uude ühisesse kvantifitseeritud eesmärki panustajate baasi laiendamise üle, mis kajastab võimekuse dünaamilisust; KUTSUB kõiki Pariisi kokkuleppe osalisi ÜLES võimaluse korral sellele ülemaailmsele jõupingutusele kaasa aitama;
38. PEAB TERVITATAVAKS Sharm el Sheikhi dialoogi, kus vahetatakse arvamusi Pariisi kokkuleppe artikli 2 lõike 1 punkti c ja selle kohaldamisala mõistmise parandamise ning selle vastastikuse täiendavuse üle artikliga 9; KORDAB, et meetmete rakendamine artikli 2 lõike 1 punktis c sätestatud eesmärgi saavutamiseks ei asenda kliimamuutustega seotud rahastamist arengumaadele ega arenenud riikide vastavaid kohustusi; JULGUSTAB erasektorit ja teisi peamisi sidusrühmi oma tegevust laiendama ja selles arutelus osalema, et leida lahendused takistuste kõrvaldamiseks erasektori rahaliste vahendite kaasamisel kliimameetmetesse; JÄÄB OOTAMA 2023. aastal toimunud kahe seminari tulemusi ja nende arutelude esitamist läbivaatamiseks viiendale Pariisi kokkuleppe osaliste kohtumisena toimivale osaliste konverentsile ning JÄÄB OOTAMA uue asjakohase punkti lisamist COP28 päevakorda, et suunata ja edendada arutelusid ning ühist arusaama sellest, kuidas saavutada eesmärk viia rahastamisvood kooskõlla liikumisega vähese kasvuhoonegaaside heite ja kliimamuutustele vastupanuvõimelise arengu suunas, mis on oluline vahend rahaliste vahendite ulatuslikuks mobiliseerimiseks; TÕSTAB selles kontekstis ESILE rahandusministrite kliimameetmete koalitsiooni tööd;

39. kuigi jätkuvalt tuleb keskenduda riigisisesele kasvuhoonegaaside heite vähendamisele ja nende sidumise suurendamisele, TUNNISTAB artikli 6 potentsiaali selliste püüdluste edendamisel, mis on suunatud puudujääkide kõrvaldamisele seoses eesmärgiga hoida globaalne soojenemine 1,5 °C piires ning erasektori osalemise edendamisele rahaliste ja mitterahaliste vahendite kaasamises kliimameetmetesse, järgides samal ajal keskkonnaalaseid ja sotsiaalseid kaitsemeetmeid, austades inimõigusi ja pakkudes kaitset kliimaga seotud riskide eest; TOONITAB, et vältimatu eeldus on tagada, et artikli 6 rakendamine aitaks kaasa Pariisi kokkuleppe pikaajaliste eesmärkide saavutamisele, soodustaks ambitsioonikust, kaitseks elurikkust, säilitaks looduslikud neeldajad, toetaks ümberkujundavaid investeeringuid, kestlikku arengut ja tagaks keskkonnaalase terviklikkuse, kaitstes samal ajal inimõigusi, sealhulgas põlisrahvaste õigusi, mis on sätestatud ÜRO põlisrahvaste õiguste deklaratsioonis; RÕHUTAB, kui oluline on viia artikli 6 mehhanismid tihedalt kooskõlla vastuvõtivate osaliste riiklikult kindlaksmääratud panustega, nende pikaajaliste suunistega ja Pariisi kokkuleppe eesmärkidega, austades asukohariigi panust ja säilitades võimalusi saavutada suuremaid eesmärke, jagades kliimamuutuste leevendamisest saadavat kasu ja vältides jäämist jätkusuutmatute heitkoguste tasemele, tagades läbipaistvuse ja täiendavuse, käsitledes ebapüsivust ja vältides artikli 6 rakendamises osalejate seas topeltarvestust ning parandades mõõtmis-, aruandlus- ja kontrolliprotsesside töökindlust ja läbipaistvust kõigis sektorites; TOONITAB, kui oluline on tagada kindel, ammendav ja läbipaistev taristu ja aruandlus, et võimaldada ühikute tsentraliseeritud jälgimist alates nende emiteerimisest kuni nende tühistamiseni; RÕHUTAB, kui tähtis on suurendada arengumaade suutlikkust rakendada jõuliselt Pariisi kokkuleppe kohaseid turupõhiseid tegevusi; TERVITAB uue ülemaailmse rahastamispakti teemalise tippkohtumise algatust „Pariisi kokkulepet järgivad CO₂-turud“;

40. ON SEADNUD EESMÄRGIKS teha kõigi osalistega koostööd järgmiste eesmärkide saavutamiseks:

- jätkata tõhustatud läbipaistvusraamistiku rakendamise edendamist,
- edendada jätkuvalt kaasavat arutelu ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni tuleviku üle, keskendudes tegevuskavade ühtlustamisele ja protsessi tõhususe parandamisele, tagades samal ajal kaasavuse ja pakkudes rohkem võimalusi, samuti hõlbustades digitaalset osalemist ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni protsessis, et suurendada ambitsioonikust ja tõhustada rakendamist,
- edendada kliimateadlikkuse suurendamise algatust käsitlevat Glasgow' tegevuskava ja selle tegevuskava ambitsioonikat rakendamist,
- käsitleda soolist mõõdet kliimapoliitika täieliku potentsiaali kasutamiseks ja toetada soolise võrdõiguslikkuse saavutamisele suunatud terviklikke meetmeid, sealhulgas tõhustatud Lima soolise võrdõiguslikkuse tööprogrammi ja selle teise soolise võrdõiguslikkuse tegevuskava jätkuvat rakendamist,
- jätkata Sharm el Sheikhi uue ühise tööprogrammi raames arutelusid põllumajandust ja toiduga kindlustatust käsitlevate kliimameetmete rakendamise kohta ning võtta vastu tegevuskava, milles kirjeldatakse selle tööd kuni COP31ni (2026);

41. RÕHUTAB mitteosalistest sidusrühmade tegevuse tähtsust ka ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni protsessis ja JULGUSTAB neid tegema täiendavaid jõupingutusi Pariisi kokkuleppe tõhusaks rakendamiseks ja ülemaailmse kokkuvõtte tulemuste rakendamiseks, sealhulgas ülemaailmse kliimamuutuste tegevuskava kaudu; KUTSUB ÜLES tegema Pariisi kokkuleppe eesmärkide saavutamiseks, sealhulgas läbipaistvate ja kindlate netonullheite vähendamise kohustuste kaudu, selliseid jõupingutusi, mis võimaldavad aruandekohustuse rakendamist, mida toetavad usaldusväärsed tegevuskavad, mis on kooskõlas ÜRO peasekretäri valitsusväliste üksuste netonullheite kohustusi käsitleva kõrgetasemelise eksperdirühma soovitustega;

42. TUNNUSTAB kodanikuühiskonna, eriti noorte tungivaid üleskutseid võtta ambitsioonikamaid ja kiiremaid kliimameetmeid, võttes arvesse põlvkondadevahelist õiglust, ning vajadust kehtestada sotsiaalselt kasulik ökoloogiline üleminek, milles võetakse arvesse kodanike vajadusi; sellega seoses TUNNISTAB, et kliimameetmete kavandamisel ja rakendamisel on oluline üldsuse osalemine ja aktiivne kaasatus ning juurdepääs teabele;
43. TUNNISTAB kohalike ja piirkondlike omavalitsuste juhtrolli kliimameetmete kiirendamisel ja laiendamisel, kaasates samal ajal tõhusalt kodanikke ümberkujundavasse protsessi, et saavutada kestlikud eluviisid ning tarbimis- ja tootmisharjumused, ning RÕHUTAB vajadust kaasata kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi rohkem riiklikult kindlaksmääratud panuste, riiklike kohanemiskavade ja pikaajaliste strateegiate rakendamisse;
44. TOONITAB, kui olulised on mitme sidusrühma algatused ning riikide ja erasektori üksuste lubadused kliimameetmete rakendamise kiirendamiseks kõigis sektorites;

MUUD RAHVUSVAHELISED ORGANISATSIOONID JA PROTSESSID

45. TOONITAB, et kliimamuutuste ja elurikkuse vähenemisega seotud kriisid, kõrbestumine, saastamine ning maa, vee ja ookeanide seisundi halvenemine on omavahel tihedalt seotud ja võimendavad üksteist, ning RÕHUTAB, et nendega saab edukalt tegeleda ainult sidusa lähenemisviisi abil, mis hõlmab jõuliste sotsiaalsete ja keskkonnavalaste kaitsemeetmetega vastastikku kasulikke strateegiaid, sealhulgas ÜRO Keskkonnaassamblee viiendal istungil kindlaks määratud looduspõhiseid lahendusi; JULGUSTAB osalisi lisama looduspõhiseid lahendusi oma riiklikult kindlaksmääratud panustesse, pikaajalistesse strateegiatesse ja riiklikesse tegevuskavadesse; KUTSUB ÜLES tihendama koostööd ja suurendama koostoimet Rio konventsioonide ja muude mitmepoolsete keskkonnalepingute ning muude asjakohaste ÜRO algatuste ja rahvusvaheliste protsesside vahel; TOONITAB vajadust tegeleda vee ja kliima omavahelise seosega tõhusal ja terviklikul viisil;

46. JÄTKAB KINDLALT ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni ja ÜRO bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni vahelise koostoime tugevdamist, sealhulgas nende vastavusse viimist bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osaliste konverentsi 15. istungjärgu teisel sessioonil 2022. aasta detsembris Montréalis vastu võetud Kunmingi-Montréali üleilmse elurikkuse raamistikuga, rõhutades eraldi selle eesmärki nr 8, ning ÜRO ökosüsteemide taastamise aastakümnega, ja toetab nende rakendamist, samuti täiendavate meetmete edendamist, et vastastikku tugevdada kaasnevaid hüvesid kliimamuutuste leevendamisel ja nendega kohanemisel ning peatada ja pöörata tagasi elurikkuse vähenemine; PEAB TERVITATAVAKS valitsustevahelise kliimamuutuste eksperdirühma ja valitsustevahelise bioloogilist mitmekesisust ja ökosüsteemi teenuseid käsitleva teaduslik-poliitilise foorumi (IPBES) vahelist koostööd seitsmendal hindamisperioodil, nagu nõuti IPBESi kümnendal kohtumisel; TULETAB MEELDE Glasgow' juhtide deklaratsiooni metsade ja maakasutuse kohta, mille eesmärk on peatada ja pöörata tagasi metsade hävimine ja mulla degradeerumine 2030. aastaks;
47. PÜHENDUB SAMUTI JÄTKUVALT koostoime tugevdamisele ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni ja ÜRO kõrbestumise tõkestamise konventsiooni (selliste algatuste abil nagu rahvusvahelise põuakindlusliit), ÜRO metsandusfoorumi, Sendai katastroofiohu vähendamise raamistiku, Addis Abeba tegevuskava ning kestliku arengu tegevuskava 2030 ja ÜRO kestliku arengu eesmärkide saavutuste vahel; VÄLJENDAB HEAMEELT ÜRO Peaassamblee presidendi 2023. aasta veekonverentsi järelduste üle ning KUTSUB TUNGIVALT ÜLES neid kiiresti rakendama, tunnistades vee kesksel rollil kestliku arengu tegevuskavas, rõhutades vett kui peamist võimalust saavutada kliimamuutuste leevendamine ja nendega kohanemine; VÄLJENDAB HEAMEELT ÜRO Peaassamblee resolutsiooni üle ÜRO 2023. aasta veekonverentsi järelmeetmete kohta, milles kasutatakse ära konverentsi tekitatud poliitilist hoogu ja pakutakse võimalusi veemeetmete tuleviku kujundamiseks ÜROs; sellega seoses TULETAB MEELDE ELi nõukogu järeldusi, milles käsitletakse veeküsimusi ELi välistegevuses, ja Euroopa Ülemkogu järeldusi, milles tunnistatakse vajadust tõhustatud veealase tegevuse järele ELi ja üleilmsel tasandil ning rõhutatakse, kui tähtis on strateegiline lähenemisviis seoses veega kindlustatusega;

48. PÜHENDUB JÄTKUVALT selle toonitamisele, kui kesksel rollil mängivad ookeanide ja veevarude säästev majandamine ning veega seotud heas seisundis ökosüsteemid üldises vastupanuvõimes kliimamuutuste suhtes, ning selle toonitamisele, kui oluline on tegutseda kooskõlas ÜRO ookeaniteaduse kestliku arengu aastakümne 2021–2030 ja ÜRO veemeetmete aastakümnega 2018–2028; PEAB seetõttu TERVITATAVAKS Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni mereõiguse konventsiooni alusel sõlmitud kokkuleppe vastuvõtmist, mis käsitleb mere bioloogilise mitmekesisuse kaitset ja säästvat kasutamist väljaspool riiklikku jurisdiktsiooni olevatel aladel, ning KUTSUB ÜLES seda kiiresti ratifitseerima ja jõustama ning võtma kiireloomulisi meetmeid ookeanide ja vee kaitseks, eelkõige toetamaks läbirääkimisi, et töötada välja rahvusvaheline õiguslikult siduv lepe, mis käsitleb plastireostust, sealhulgas merekeskkonnas, RÕHUTADES vajadust konkreetsete saavutuste järele kliima, ookeanide ja veega seotud kestliku arengu eesmärkide osas;
49. TULETAB MEELDE, et IPCC III töörühma kuuendas hindamisaruandes on rahvusvahelist lennundust ja laevandust esile tõstetud sektoritena, kus on vaja teha rohkem heitkoguste vähendamiseks; VÄLJENDAB HEAMEELT edusammude üle, mida Rahvusvaheline Mereorganisatsioon (IMO) on teinud oma muudetud kasvuhoonegaaside strateegias, mis hõlmab suuremat ühist eesmärki saavutada rahvusvahelise laevanduse kasvuhoonegaaside netonullheide umbes 2050. aastaks koos soovituslike kontrollimisaegadega 2030. ja 2040. aastal ning tagab 2030. aastaks selliste alternatiivsete kütuste kasutuselevõtu, mis tekitavad vähe või ei tekita üldse kasvuhoonegaaside heidet; JULGUSTAB IMOd jätkama tööd, et töötada 2025. aastaks välja ja võtta vastu keskpika perioodi meetmed, mis peaksid hõlmama standardit, millega reguleeritakse laevakütuste kasvuhoonegaaside heitemahukuse järkjärgulist vähendamist, ja merenduse kasvuhoonegaaside heite maksustamise mehhanismi; KUTSUB ICAO liikmesriike ÜLES leppima hiljemalt ICAO 2025. aasta assambleel kokku CORSIA ambitsioonitaseme märkimisväärses suurendamises kooskõlas püüdlusega saavutada selle pikaajaline soovitud eesmärk ja täita Pariisi kokkuleppe eesmärgid;

50. nõukogu tunnistab ookeanide kriitilise tähtsusega rolli ja nende nn sinise süsiniku funktsiooni, samuti kriitilist vajadust maismaa ökosüsteemide, sealhulgas metsade ning sisevete ja rannikuvete ökosüsteemide kaitsmise, säilitamise ja taastamise järele seoses kliimamuutuste mõju leevendamise, sellega kohanemise ja sellele vastupanuvõime suurendamisega; PEAB TERVITATAVAKS ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni raames toimuvat iga-aastast ookeani ja kliimamuutusi käsitlevat dialoogi.
-